

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет української філології та журналістики
Кафедра української мови

Дипломна робота
магістра

з теми:

**СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПУБЛІЦИСТИЧНОЇ ПРОЗИ
ЛЕВКА ЛУК'ЯНЕНКА**

Виконала:

студентка 2 року навчання освітнього
ступеня «магістр» групи Ukr1-M20
спеціальності 014 Середня освіта
(Українська мова і література)

Козярук Богдана Михайлівна

Керівник:

Марчук Л.М. доктор філологічних наук,
професор кафедри української мови

Рецензент:

Гудима Н.В., кандидат філологічних
наук, доцент кафедри теорії та методик
початкової освіти

Кам'янець-Подільський – 2021

Зміст

Вступ.....	3
Розділ 1. Лінгвістичні маркери стилю Левка Лук'яненка.....	7
1.1. Оцінка як категорія та оцінні значення.....	7
1.2. Окреслення термінологічного поля «ідіолект» та «ідіостиль».....	15
1.3. Вербалізація національної ідентичності в текстах Левка Лук'яненка.....	28
1.4. Види оцінки в публіцистичних текстах.....	33
1.5. Прецедентні феномени в текстах Левка Лук'яненка.....	39
Висновок до 1-го розділу.....	45
Розділ 2. Вербалізація мовної картини світу Левка Лук'яненка.....	47
2.1. Експресивні засоби як маркери публіцистичного стилю.....	47
2.2. Метафоризація як ознака публіцистики Левка Лук'яненка.....	57
2.3. Лексико-семантичне поле «Україна».....	62
Висновок до 2-го розділу.....	66
Розділ 3. Проблема формування комунікативно-мовленнєвих умінь під час навчання лексики в закладах загальної середньої освіти.....	67
Висновок до 3-го розділу.....	76
Висновки.....	79
Список використаних джерел.....	81
Список використаної літератури.....	81

Вступ

Сучасний етап розвитку мовознавчої теорії вирізняє поглиблений функційний підхід до тлумачення мовних явищ у поєднанні з антропоцентризмом лінгвістичних студій. Дослідників уже не задовольняють суто граматичні інтерпретації мінімальних одиниць та конструкцій мови; на перший план виступає зацікавлення механізмами їх витворення в тісному зв'язку із з'ясуванням активної ролі у процесі мовної комунікації її учасників – адресанта, тобто творця певного тексту, і адресата, якому текст призначений для сприйняття. Цей підхід дозволяє по-іншому розглянути окремі фрагменти лексичного ладу мови різного стильового характеру, з нових методологічних позицій трактувати їхнє комунікативне призначення, а відтак і статус у лексичній системі мови. Саме такими компонентами є засоби, які використовують для позначення ситуації мовної комунікації (встановлення, підтримування та регулювання контакту між особами, що спілкуються). Названі одиниці структури мови здавна перебували у полі зору вчених-мовознавців.

Українська мовознавча наука приділяла значну увагу описові та науковій інтерпретації мовних елементів аксіології. Згадки про них є в усіх граматиках української мови, починаючи від найдавніших. Етапними – і не лише для нашого мовознавства – були праці О. Потебні [Потебня 1985], програмна стаття В.Сімовича «Наша товариська мова» [Сімович 2021], праці Л. Булаховського [Булаховський 1977], розвідки П. Дудика [Дудик 2002, 2005], А. Мановицької [Мановицька 1970], В. Михайленко [Михайленко 1959] та інші роботи. В Україні вийшли й праці, присвячені аналізу названих елементів в інших мовах.

Ось як про окремі лексеми писав В. Сімович: *«При цій нагоді декілька слів про часто вживане в нас слово «товариш». Вона в нас має дуже широке значіння: і товариш із гімназії, й товариш на університеті, й товариш праці в якомусь товаристві, й партійний товариш (радикал, соціяльний демократ) і т. д. В інших мовах це слово зрізничкове: товариш праці, чи зі школи –*

"колеґа" (поль., моск.), а "товариш" – тільки назва для партійної приналежності (в большевиків слово для управілейованих, для комуністів) і то приналежності до соціалістичної партії (поль., моск.), або означає інший якийсь термін (чесь. *tovaryš* = челядник). У Подєбрадській Академії викинули взагалі це слово і професори, і студенти, й замінили його з-рос. "колеґою". Це з ненависти до большевиків. У Галичині воно живе, й нема причини його викидати, бо в українській мові його значіння дуже широке. Був час, що старше покоління завело було для молодших товаришів праці (професори для студентів, старші виділові – для молодших і т. д.) – сполуку: *пане-товаришу*. Це збереглося подекуди й досі, й міркую, що таку товариську форму зберегти слід!»¹ [Сімович 2021].

Публіцистичний стиль та аксіологічні його ознаки проаналізувала Т. Коць у дисертаційній роботі «Публіцистичний стиль в українській літературній мові кінця ХІХ – початку ХХІ ст.: нормативно-аксіологічний аспект» та інших своїх працях [Коць 2019].

Саме згадані вище факти і зумовлюють **актуальність** дослідження мовних засобів аксіології як особливостей публіцистичного стилю Левка Лук'яненка. На нашу думку, уже давно назріла потреба в комплексному лінгвістичному аналізі елементів та конструкцій на тлі загального функційного опису публіцистичної системи української мови. Не менш актуальним у період активної перебудови суспільних відносин у нашому суспільстві є й з'ясування прагматичних та стилістичних механізмів витворення та функціонування засобів аксіології.

Мета дослідження – комплексне вивчення засобів аксіології української мови на матеріалі публіцистики Левка Лук'яненка, вироблення підходу до опису лексичної системи мови з урахуванням наявності в ній специфічної з погляду формального представлення комунікативно необхідної функційної сфери аксіології.

---

¹ Текст авторський.

Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання низки конкретних дослідницьких **завдань**:

1) вивчити систему представлення аналізованих елементів у публіцистичних текстах Левка Лук'яненка «До історії Гельсинської спілки» та «Де ти, доле України?», встановити взаємодію з іншими функційними сферами мови та її статус;

2) описати, систематизувати й уточнити термінологію, що стосується аналізованого фрагмента мовної системи;

3) здійснити аналіз морфологічного вираження граматичних форм, що маркують аксіологію (суфікси);

4) вивчити найголовніші тенденції прагматичного, стилістичного та етикетного застосування елементів та комплексів апеляції в сучасній українській мові (в публіцистичному стилі).

Об'єктом дослідження є особлива функційна сфера мови, яка забезпечує реалізацію мовними засобами прагматичної функції мови як часткового прояву загальної комунікативної функції; відповідно **предмет дослідження** – комплекси мовних засобів, що використовуються в українській мові для реалізації аксіології в публіцистичному стилі.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань у дипломній роботі використано такі загальнонаукові методи: методом суцільної вибірки сформовано фактичну базу дослідження; описовий метод дав змогу створити узагальнену модель предмета дослідження; методи аналізу і синтезу прислужилися для здійснення теоретичних узагальнень та для практичної систематизації фактичного матеріалу і його подальшої наукової кваліфікації з позицій лінгвоперсонології, лінгвогендерології та класичного мовознавства. У роботі застосовано і такі спеціальні методи: контекстуально-інтерпретаційний метод використано для інтерпретації змісту висловлювання.

Джерела фактичного матеріалу. Для аналізу використано тексти творів Левка Лук'яненка «До історії Гельсінської спілки» та «Де ти, доле України?».

Новизна роботи полягає у дослідженні особливостей стилістичного стилю (художньо-публіцистичного підстилю) текстів Левка Лук'яненка. Здійснено аналіз особливостей стилістики індивідуального стилю автора у названих текстах.

Практичне значення дослідження полягає у застосуванні положень роботи передусім у процесі навчання, а саме у вивченні розділу «Синтаксис», «Лексика» у закладах загальної середньої освіти.

Апробація роботи. Дипломну роботу обговорено на засіданні кафедри української мови Кам'янець-Подільського університету (листопад 2021 р.). Також апробація відбулась під час роботи конференції студентів та магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (жовтень 2021 р.). Апробація роботи відбулася на конференції студентів за підсумками наукової роботи у 2020- 2021 н.р. Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (жовтень 2021 року) та на Всеукраїнській науково-практичній конференції студентів та молодих учених «ЗАГАЛЬНА ТА ПРИКЛАДНА ЛІНГВІСТИКА В КОЛІ АНТРОПОЦЕНТРИЧНИХ НАУК» (02.04. 2021. Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського)

Структура і зміст роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та списку використаних джерел.

Висновки

Теоретичне опрацювання значної кількості наукової літератури, дотичної до проблеми експресивно-оцінної семантики мовних одиниць у публіцистичному дискурсі, дає підстави розглядати лінгвістичну категорію експресії в системі стилістичних, конотаційних відношень через її кореляцію з поняттям модальності. Експресія як здатність підсилювати виразність, як процес інтенсифікації почуттів і настроїв мовця за допомогою спеціальних засобів, що створюють додаткові смисли, є базовим поняттям, яке дозволяє аналізувати публіцистичний дискурс. Модальність як функційно-семантична мовна категорія, що співвідноситься з експресивно-емоційною або раціонально-виваженою оцінкою висловлювання, еквівалентна суб'єктивній кваліфікації повідомлення, оскільки доповнює між мовцем, слухачем, змістом висловлювання та дійсністю інтелектуальну інформацію конотативними смислами, слугуючи у такий спосіб засобом творення експресивного ефекту.

Концептуальною базою публіцистичного дискурсу є категорія оцінки, в основу організації якої на лінгвістичному рівні покладено експресивізацію, інтенсифікацію висловлювання, породжену мовними засобами, вжитими в публіцистичному тексті часто з порушенням загальноприйнятих лінгвістичних стандартів. Дискурс реалізується, з одного боку, через такі лінгвістичні категорії, як експресія, експресивність, оцінність, емоційність, модальність та інші, що становлять його конотативне тло; з іншого боку, людська організація національно актуалізованого тексту розрахована на реакцію. Тобто він сприймається як інтерактивний процес, як синтез мови, мовлення, ментального світобачення і самоусвідомлення в цьому світі людини.

Текстам Левка Лук'яненка приитаманні динамічність, відкритість.

Одними із найефективнішими засобами впливу в публіцистичному тексті є метафори. У творчості письменника досить багато різних тропів, які

надають творам мовленню емоційного забарвлення, багатства слова. Проте найпочесніше місце, на нашу думку, займає метафора.

Метафори Левка Лук'яненка мають індивідуальний характер, допомагають детальніше проаналізувати публіцистичний стиль автора.

Національні орієнтири, образи і символи проглядаються у збірці не лише у способі мислення самого письменника, а й у особливих поглядах на світобудову, що знайшли своє вираження у проведених аналогіях, поясненнях, пророцтвах.

Особлива емоційність властива метонімічним і метафоричним перенесенням, семантична структура яких містить компоненти оцінного характеру, що відображають ментальні уявлення й асоціації.

Експресивний синтаксис у текстах Левка Лук'яненка знаходить свою реалізацію на рівні більшості синтаксично-стилістичних ресурсів, які виконують текстотвірну, емоційно-оцінну, модальну, характерологічну функції (умовчання, градація, асиндетон, повтор, парцеляція, антитеза, оксиморон, різностильові зіткнення та ін.).

Отже, синтаксис виступає найпотужнішим засобом експресивізації публіцистичного дискурсу, оскільки функційно інтенсифікує й організовує контекст шляхом чіткого упорядкування оцінно-конотативних засобів усіх мовних рівнів.

Досліджені засоби можна використовувати на уроках лексики української мови в закладах загальної середньої освіти, внаслідок чого збагачуються знання учнів з мови вивченням слова та усвідомленням зв'язків між лексикою й іншими рівнями мови (фонетикою, словотвором, морфологією, синтаксисом, стилістикою).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лук'яненко Левко. До історії Української Гельсінської спілки. Київ: Фенікс, 2010. 318 с.
2. Лук'яненко Левко. Де ти, доле України? Київ: ТОВ «Юрко Любченко», 2015. 272 с.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Антонченко Т.М. Основні тенденції аксіологічних змін у семантичній структурі американізмів: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Київ. держ. лінгвіст. ун-т. Київ, 2000. 20 с.
2. Арнольд И.В. Стилистика современного английского языка: стилистика декодирования. Москва: Просвещение, 1990. 301 с.
3. Арутюнова Н.Д. Аксиология в механизмах жизни и языка. Проблемы структурной лингвистики. Москва : Наука, 1984. 348 с.
4. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов. Москва: Сов. энциклопедия, 1969. 608 с.
5. Барт Р. Избранные работы: Семиотика. Поэтика. Москва, 1989. 616 с.
6. Бессонова О.Л. Оцінка як семантичний компонент лексичного значення слова (на м-лі іменників-назв особи в англійській, французькій та українській мовах): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук. Донецьк: Вид-во ДНУ, 1995. 22 с.
7. Бойко Н. І. Типи лексичної експресивності в українській літературній мові. *Мовознавство*. 2002. № 2–3. С. 10–24.
8. Болотнова Н. С. Филологический анализ текста. Ч.1. Томск : Изд-во Томского гос. пед. ун-та, 2001. 129 с.
9. Булаховський Л. А. Вибрані праці в п'яти томах. Київ: Наукова думка, 1977. Т. 2. Українська мова. 631 с.

10. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : ВТФ Перун, 2003. 1440 с.
11. Вихованець І. Р., Городенська К. Г. Теоретична морфологія української мови: академ. граматики укр. мови. Київ.: Пульсари, 2004. 400с.
12. Вольф Е.М. Метафора и оценка. *Метафора в языке и тексте*: отв. ред. В.Н.Телия. Москва: Наука, 1988. С. 52 – 65.
13. Вольф Е.М. Функциональная семантика оценки. Москва: Наука, 1985. 228 с.
14. Вольф Е.М. Эмоциональные состояния и их представления в языке // Логический анализ языка. Проблемы интенциональных и прагматических контекстов. Москва: Наука, 1989. С. 55 – 75.
15. Ганич Д. І., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів. Київ : Вища школа, 1985. 360 с.
16. Гриценко П. Ідіолект і текст. *Лінгвостилістика : об'єкт – стиль, мета – оцінка* : [зб. наук. праць, присвячен. 70-річчю від дня народж. проф. С. Я. Єрмоленко]. Київ, 2007. С. 16–43.
17. Дудик П. С. Просте ускладнене речення з навчально-контрольними завданнями, вправами. Вінниця, 2002. 332 с.
18. Дудик П. С. Стилістика української мови. Київ : Видавничий центр «Академія», 2005. 368 с.
19. Єрмоленко С.Я. Експресивність «Українська мова». *Енциклопедія*: редкол.: Русанівський В.М., Тараненко О.О. та ін. Київ: «Укр. енцикл.», 2000. 752 с. С. 156–157.
20. Єрмоленко С.Я. Літературна мова. «Українська мова». *Енциклопедія*: редкол.: Русанівський В.М., Тараненко О.О. та ін. Київ: «Укр. енцикл.», 2000. 752 с. С.293 – 294.
21. Єрмоленко С.Я. Мовно-естетичні знаки української культури. Київ, 2009. 350 с.
22. Єрмоленко С.Я. Нариси з української словесності (стилістика та культура мови). Київ: Довіра, 1999. 342 с.

- 23.Єрмоленко С.Я. Стиль індивідуальний. «Українська мова». *Енциклопедія*: редкол.: Русанівський В.М., Тараненко О.О. та ін. Київ: «Укр. енцикл.», 2000. 752 с. С. 603 – 604.
- 24.Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Г. Українська мова : короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. Київ : Либідь, 2001. 224 с.
- 25.Єрмоленко С. Я. Лінгвостилістика : основні поняття, напрями й методи дослідження. *Мовознавство*. 2005. № 3–4. С. 112–125.
- 26.Жайворонок В. В. Українська етнолінгвістика : Нариси : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл]. Київ : Довіра, 2007. 262 с.
- 27.Жовтобрюх М.А. Мова української преси. До середини 90-х років ХІХ ст. АН УРСР. Ін-т мовознавства. Київ: Вид-во АН УРСР, 1963. 415 с.
- 28.Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность. Москва : Изд-во ЛКИ, 2007. 264 с.
- 29.Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. Київ : Либідь, 1991. 311 с.
- 30.Кафарський В. Нація і держава: культура, ідеологія, духовність. Івано-Франківськ, 1999. НАН України. Вип. 12. Київ, 2000. С. 60–62.
- 31.Колшанский Г.В. Соотношение субъективных и объективных факторов в языке. Москва: URSS: КомКнига, 2005. 232 с.
- 32.Концепція Нової української школи: https://kremvo.ucoz.ua/NUШ/koncepcija_nush.ppt.pdf (дата звернення: 17.09.2020).
- 33.Космеда Т.А. Аксіологічна прагмалінгвістика як напрям мовознавства кінця ХХ ст. *Вісник Львівського університету*. Сер. філологічна. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2000. Вип. 28. С. 102 – 107.
- 34.Космеда Т.А. Аксіологічні аспекти прагмалінгвістики: формування і розвиток категорії оцінки. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2000. 305 с.
- 35.Космеда Т.А. Аксіологічні аспекти прагмалінгвістики: засоби вираження категорії оцінки в українській і російській мовах: автореф. дис. ... д-ра

- філол. наук: 10.02.01, 10.02.02 / Харк. держ. пед. ун-т ім. Г.С.Сковороди.
Харків, 2001. 389 с.
36. Коць Т. А. Публіцистичний стиль в українській літературній мові кінця ХІХ – початку ХХІ ст.: нормативно-аксіологічний аспект. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук зі спеціальності 10.02.01 – українська мова. Інститут української мови НАН України. Київ, 2019. 410 с.
37. Красных В. В. Этнопсихоллингвистика и лингвокультурология. Москва : Гнозис, 2002. 284 с.
38. Кристева Ю. Бахтин, слово, диалог и роман. *Вестник МГУ*. Серия 9. Филология. 1995. № 1. С. 97–124.
39. Кудрявцева О.Л., Дяченко Л.П., Дорофієва О.М. Сучасні аспекти дослідження мас-медійного дискурсу : експресія-вплив-маніпуляція. *Мовознавство*. 2005. № 1. С. 58–66.
40. Лингвистический энциклопедический словарь. Гл. ред. В.Н.Ярцева. Москва: Сов. энциклопедия. 1990. 685 с.
41. Літературознавчий словник-довідник . Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін. Київ : ВЦ «Академія», 1997. 752 с.
42. Літературознавчий словник-довідник / Р.Т.Гром'як, Ю.І.Ковалів та ін. – К.: ВЦ “Академія”, 1997.- 752 с.
43. Мацько Л.И. Лексические новообразования в современном украинском языке последних лет. *Die sprachliche Situation in der Slavia zehn Jare nach der Wende*. Heidelberger Publikationen zur Slavistik. Frankfurt am Main: PETER LANA, 2000. S. 99 – 116.
44. Мацько Л. І., Сидоренко О.М., Мацько О. М. Стилїстика української мови : підручник. Київ : Вища шк., 2003. 462 с.
45. Огієнко І. Наочна таблиця милозвучности української мови. *Дивослово*. 1996. №5-6. С. 16-23.

46. Пенфилд У., Робертс Л. Речь и мозговые механизмы Москва: Медицина, 1964. 264 с.
47. Перхайло Н. А. Формування текстотворчої компетентності старшокласників: навчально-методичний посібник. Переяслав-Хмельницький, 2013. 451 с.
48. Потебня О.О. Думка і мова. *Поетика і естетика слова*. Зб. Київ, 1985. С.32 – 44.
49. Потебня О.О. Лекції з теорії словесності. *Поетика і естетика слова*. Зб. Київ, 1985. С. 84 – 103.
50. Потебня А.А. Полное собрание сочинений. Т.І. *Мысль и язык ХХІХ*: [под ред. ком. изд. сочинений при Всеукраинской АН]. Одесса, 1922. 188 с.
51. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. Санкт-Петербург: изд-во Питер, 2002. 720 с
52. Русанівський В.М. Історія української літературної мови. Київ, 2002. 392 с.
53. Селиванова Е. А. Основы лингвистической теории текста и коммуникации : [монографическое учебное пособие]. Київ: ЦУЛ, Фитосоциоцентр, 2002. 336 с.
54. Селіванова О. Прецедентна мотивація номінативних одиниць (на матеріалі української мови). *Філологічні студії*. Харків, 2009. С. 129–139.
55. Серль Дж. Р. Что такое речевой акт. *Новое в зарубежной лингвистике*. Москва : Прогресс, 1986. Вып. XVIII. С. 151–169.
56. Сімович В. Наша товариська мова. «Нехай панунця не гніваються!»: як зверталися одне до одного українці 100 років назад. *Локальна історія*. 19 жовтня 2021 року. <https://localhistory.org.ua/texts/chitanka/nekhai-pannuntsia-ne-gnivaiutsia-iak-zvertalisia-odne-do-odnogo-ukrayintsi-100-rokiv-tomu/>.
57. Славинський Я. К теории поэтического языка. Структурализм : «за» и «против». Москва : Прогресс, 1975. С. 256–276.

- 58.Словник української мови. Київ: Наукова думка, 1970 – 1980. Т. I – XI.
- 59.Соловій У.В. Оцінно-образна номінація у структурі художнього тексту (на матеріалі української «малої прози» кінця ХІХ – початку ХХ століття): автореферат дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Прикарпатський ун-т ім. В.Стефаніка. Івано-Франківськ, 2003. 24 с.
- 60.Ставицька Л. Семантика лексических и синтаксических единиц в поэзии М.Бажана: Автореф. дис. ... канд. филол. Наук: 10.02.02 / АН УССР. Ин-т языковедения им. А.А.Потебни. – К., 1987. – 17 с.
- 61.Ставицька Л. О. Про термін ідіолект . *Українська мова*. 2009. № 4. С. 3–17.
- 62.Сюта Г. М. Інтертекстуальність. «Українська мова». Енциклопедія / Редкол. : Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), Зяблюк М. П. та ін. – 3-є вид., зі змінами і доп. Київ : Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 2007. С. 234.
- 63.Тимошенко Ю. Феномен метафори: проблема давня й сьогочасна. *Слово і час*. 2001. № 5. С. 29–34.
- 64.Українська мова : Енциклопедія. Редкол. : В. М. Русанівський, О. О. Тараненко (співголови), М. П. Зяблюк та ін. [3-є вид., зі змінами і доп.]. Київ : «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 2007. 856 с.
- 65.Український правопис. Київ, 2019: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/ukrayinskij-pravopis-2019>.
- 66.Философский энциклопедический словарь. Москва: Сов. энциклопедия, 1989. 815 с.
- 67.Хидекель С.С., Кошель Г.Г. Природа и характер языковых оценок. Лексические и грамматические компоненты в семантике языкового знака. Воронеж: Изд-во Воронеж. ун-та, 1983. С. 11-16
- 68.Хомський Н. Роздуми про мову [пер. з англ.]. Львів : Ініціатива, 2000. 352 с.
- 69.Чабаненко В.А. Основи мовної експресії. Київ, 1984. 167 с.

70. Шевченко О.В. Національна ідентифікація як чинник формування елітарної особистості. *Українська еліта та її роль у державотворенні: збірник наукових праць*. Київ, 2000. № 1/2 (14). С. 298–302.
71. Шевченко А. Феномен Євгена Гуцала. З книжки «День сонячного затемнення». *Дивослово*. 2003. № 3. С. 22.
72. Ayer A.J. *Philosophical essays*. – London, 1963. – 214 p.
73. Fix U. ‘Kommunikativ adaguat’ — ‘stilistisch adaguat’. Zu Problemem, Kategorien, Kriterien der Redebwertung. Dissrtation (B) zur Erlangung des akademischen Grades doctor scientiae philosophiae. Halle-Wittenberg: Martin-Luther-Universität, 1988. 402 S.
74. Gray W. Emotional-Cognitive Structuring: A New Theory of Mind. *Forum for Correspondence and Contact*. 1973. Vol. 5. P. 1-6.
75. Heller A. A «World in which humanity is home» // *A Radical Philosophi/* — New York: Oxford, 1984. P. 134–192
76. Wright G.H. von. *The varieties of goodness*. – N.Y., L., 1963.